

rendam gratiam ordinati; ut Matrimonium, quatenus signum est conjunctionis Christi cum Ecclesia. Dolor autem et confessio ne quidem ponuntur a ministro, sed a suseipiente sacramentum.

ARTICULUS III.

AN ET ANTIQUA SACRAMENTA CAUSARINT GRATIAM EX OPERE OPERATO?

38. *Dico I.* Nec remedium Legis naturæ, nec circumcisio, nec ullum aliud sacramentorum veterum contulit gratiam ex opere operato. Ita communis hodie Theologorum cum Doctore Angelico sententia, contra Antiquiores varios.

Prob. I. Auctoritate S. SCRIPTURÆ. 1º. Ad Gal. 4. 9. ab Apostolo dicuntur infirma et egena elementa, ad efficiendam videlicet sanctitatem internam. *Quomodo convertimini iterum ad infirma et egena elementa?* Elsi vero Galatæ essent ex gentilismo conversi; hæc tamen ut plura alia conversos Judæos Galatis mixtos attinent, quos revocare hoc loco conatur a servitute Legis, quam videbantur respicere Judæi, ut ex scopo hujus capitis liquet; unde et v. 21. inquit: *Dicite mihi, quid sub Lege vultis esse.* Ad Hebr. 9. v. 9. negat diserte idem Apostolus, valuisse sacrificia quidquam vetera ad mundandas conscientias, sed totam eorum vim in emundatione carnis hæsisse docet: *Munera et hostiæ offeruntur, quæ non possunt juxta conscientiam perfectum facere servientem solummodo in cibis et in potibus, et variis baptismatibus et justitiis carnis.* Ac v. 13. *Sanguis hircorum et taurorum et cinis vitulæ aspersus inquinatos sanctificat ad emundationem carnis.* Cap. 10. 4. *Impossibile est sanguine taurorum et hircorum auferri peccata.*

Neque dici potest, Apostolum velle, quod sacramenta Legis veteris infirma et egena elementa sint post Christi adventum et promulgatum Evangelium; nam in specie loquens de circumcissione ad Rom. 3. ait, utilem esse circumcissionem *multum per omnem modum*; quod certo intelligi non potest pro statu Legis evangelicæ, cum post promulgatum Evangelium circumcisio evaserit mortifera. Deinde ad Hebr. 10. v. 1. vocat umbras nostrorum, sive figuras, quod pro Lege evangelica dici non potest.

2º. In specie de circumcissione ad Rom. 3. 4. quærens Apostolus, quæ sit utilitas circumcissionis, respondet: *multum per omnem modum: primum quia credita sunt illis eloquia Dei.* Præcipuum ergo circumcissionis privilegium fuit, quod eloquia Dei, h. e. lex et mandata Judæis concessa fuerint; ergo non conferebat virtute sua, ex opere operato, circumcisio gratiam deletivam peccati; alias, cum hic effectus sit priore illo longe nobilior, hunc, non illum debuisset primum dicere Apostolus. Deinde ad Rom. 4. de industria probat, Abrahamum non in circumcissione, sed præputio justificatum fuisse, atque id factum ideo v. 11. et 12. *Ut sit pater omnium credentium per præputium, ut reputetur et illis ad justitiam: et sit pater circumcissionis, non iis tantum, qui sunt ex circumcissione, sed et iis, qui sectantur vestigia fidei;* quibus docet, istud Abrahamo non singulare fuisse ut justitiam consequeretur ex fide; sed commune iis omnibus, qui ipsius fidem imitantur, sive circumcisi sint, sive non. Ex quo inferitur, cir-

cumcisionem non fuisse ad justificandum institutam. Demum Gen. 17. 10. ad hoc instituta solum circumcisio refertur, ut esset signum fœderis Deum inter tum Abrahamum ejusque posteros; nempe ut signum esset distinctivum Judaici populi a gentibus cæteris; religionis item et cultus, quo specialiter Hebræorum populus colere tenebatur Deum; ex parte Dei vero in populum hunc singularis amoris ac providentiæ.

Prob. II. Ex Conc. FLOR. in Decr. Eugenii, quo sacramenta nostra multum differre dicuntur ab antiquis: hæc non causasse gratiam, sed præfigurasse; nostra vero et continere gratiam, eamque conferre digne suseipientibus. Pariter per hanc præcise efficientiam gratiæ differre sacramenta nova ab antiquis, non obscure TRIDENT. innuit Sess. 7. Can. 2.; ergo. Quibus adde Patres plerosque sancto AUGUSTINO antiquiores, S. BASILIUM de Spiritu sancto c. 14. n. 32. *Quid igitur confers baptismata, quorum sola communis appellatio; rerum autem tanta differentia, quanta somnii a veritate, ac umbræ et imaginum, ab his quæ revera subsistunt.* S. CHRYSOSTOMUM de Baptismo Christi n. 3. (opp. t. 2. p. 370. C.): *Judaica illa quidem expiatio nequaquam a peccatis liberabat, sed a corporeis sordibus tantum; nostra vero talis non est, sed multo major, ac multa gratia referta: nam et liberat a peccatis, et animam emundat, et spiritus gratiam largitur.* S. AUGUSTINUM ipsum in Ps. 73. n. 2. *Sacramenta non eadem, quia alia sunt sacramenta dantia salutem, alia promittentia Salvatorem. Sacramenta novi Testamenti dant salutem, sacramenta veteris Testamenti promiserunt Salvatorem.* Alios require apud SUAREZ in 3^m. part. S. THOMÆ Disput. 10. sect. 3.

Neque dici potest, Concilia tantum velle, differre sacramenta antiqua et nova in solo causandi modo; nova causare gratiam physice, vetera causasse tantum moraliter; nam FLORENTINA Synodus expresse et absolute negat, sacramenta vetera ullam causasse gratiam, cum dicat, quod hanc solum figurarint; at vero causassent moraliter gratiam, non hanc figurassent solum, cum causalitas moralis sit vere et proprie dicta causalitas: quis enim negat passionem Christi esse veram justificationis nostræ et salutis causam?

39. *Obj. I.* Ex SCRIPTURA 1º. Non minus per sacramenta vetera remissa sunt peccata, quam per nostra in Lege nova; nam Lev. cap. 4. 5. 6. peccata dicuntur expiari per sacrificium et orationem sacerdotis.

2º. Deus Gen. 17. 14. omni Hebræo masculo etiam infanti comminatur mortem æternam, nisi circumcissionem recipiat; ait enim: *delebitur anima illa de populo suo; quia pactum meum irritum fecit.* Quam rationem textus S. AUC. L. 16. de Civ. c. 27. explicat de pacto Deum inter et Adamum inito, quod violavit parvulus; ergo de peccato originali ibi sermo est, quod Scripturasupponit per circumcissionem tolli.

3º. Apostolus 1. Cor. 10. v. 3. 4. de antiquis Hebræis ait: *Omnes eandem escam spiritalem manducaverunt; et omnes eundem potum spiritalem biberunt: bibebant autem de spiritali consequente eos petra; petra autem erat Christus.* Sed esca illa, et potus spiritalis est Christi gratia, quam in symbolis, seu sacramentis mannæ, et aquæ e petra defluentis perceperunt Hebræi.

Ad 1um. R. N. *Ant. et prob.*; sumendo particulam *per* pro vera causa efficiente gratiæ juxta dicta num. 30. quæ inde confirmantur, quod sacrificia

ac sacramenta Legis antiquæ destinata fuerint quibusdam certis tantum peccatis expiandis, ut patet ex Levitico : at si vim habuissent expiandi quoad reatum culpæ, pœnæque æternæ, expiassent simul omnia ; certum enim est, unum sine altero remitti non posse, cum gratia sanctificans, per cujus infusionem remittuntur, stare nequeat cum mortali ullo ; ergo tantum sanctitatem externam ac legalem producebant ex opere operato ; ad internam vero acquirendam necessaria contritio perfecta fuit cum fide, cujus utriusque signum et protestatio erant sacrificia, similesque externi ritus, ut notat S. THOMAS 1. 2. q. 103. a. 2. in 0.

Ad 2um. R. 1°. cum BELLARM., textum loqui de adultis, qui peccabant graviter non observando præceptum circumcisionis graviter obligans, ut sensus sit : masculus Hebræus, qui circumcidi noluerit, aut filium suum circumcidere, peribit de populo suo ob violationem præcepti divini.

R. 2°. Hæc : *peribit de populo suo*, non mortem æternam, sed separationem a populo Dei, per mortem sive corporalem, sicut hanc Deus intentabat Moysi, ni filium circumcideret ; et sicut dicitur Exod. 12. 15. : *Quicumque comederit fermentatum, peribit anima illa de Israel*, h. e. occidetur ; sive civilem, h. e. inter Abrahæ filios non censebitur. S. Aug. id solum asserit, posse etiam de pacto cum Adamo intelligi. Hinc D. Cons. Ergo originale tollebat per circumcisionem ut causam gratiæ peccatum destruentis N. ut conditionem C.

Ad 3um. R. Neque manna, neque aqua e petra profluens sacramenta fuerunt, cum aquam illam et potarint jumenta, et manna manducarint canes ; unde hoc ad rem præsentem impertinens est. Sed nec Apostolus ait, quod Hebræi eandem escam spiritalem manducarint, quam nos ; sed quod manducarint omnes Hebræi inter se. Escam autem spiritalem appellat, et potum spiritalem, non ob vim causandi sanctitatem internam, sed præcipue ob significationem spiritalem ; manna enim de cælo datum, Christum figurabat missum cœlitus, et in Eucharistia præsentem in nostræ nutrimentum animæ ; rupes percussa vero, percussum in cruce lancea Christum, aqua Baptismum.

Nec dicas, Aug. ex illo 1. Cor. 10. Tract. 26. in Joan. n. 12. inferre, sacramenta nostra et Judæorum fuisse diversa quidem in signis, in re autem, quæ significatur, paria ; nam paria solum esse vult *significatione*, cum utraque gratiam significant ; non *virtute* ; idem enim L. 19. contr. Faust. c. 13. nostra ait esse *virtute majora, utilitate meliora*. Quo modo alia S. Patris loca quædam debent intelligi, velut cum in Ps. 77. n. 2. dicat, gratiam communem esse sacramentorum etiam veterum virtutem, nimirum significatione ; vel quod etiam Judæi eandem nobiscum gratiam participarint, at non per eandem sacramentorum virtutem et efficaciam. Quæ responsio ad similia aliorum Patrum loca servire potest.

60. Obj. II. Ab auctoritate. 1°. INNOC. III. cap. *Majores* de Baptismo, hunc ait successisse circumcisioni, esse tam parvulis, quam adultis conferendum, ne videatur efficaciæ minoris, quam circumcisio : *Sicut enim, inquit S. Pater, sine distinctione clamabat Lex mosaica ; anima cujus præputii caro circumcisa non fuerit, etc. ; ita nunc indistincte intonat vox Evan-*

gelica : nisi quis renatus fuerit, etc. ; item, remissum esse peccatum originale per circumcisionis mysterium ; ergo.

2°. S. Aug. variis in locis ipsi etiam circumcisioni vim delendi peccatum originale tribuit : ut L. 4. de Bapt. contra Donatist. c. 24. docet, nos ex circumcisione posse conicere, quid in parvulis valeat Baptismi sacramentum. Ac contra Pelagianos scribens sæpius asserit, circumcisionem necessariam fuisse ad originale delendum.

Ad 1um. R. N. Cons. Ut enim ex initio cit. cap. constat, mens S. Pontificis alia non fuit, quam damnare falsitatem doctrinæ hæreticorum quorundam asserentium, nullum peccatum remitti posse, nisi per actum charitatis ab illo ipso elicito, cui facienda esset remissio ; unde sequebatur, infantes omnes inutiliter baptizari. Contra hos definit INNOCENTIUS, parvulis per baptismum remitti originale sine ullo ab ipsis elicito actu, idemque olim in circumcisione factum ; utrum vero hæc remissio olim ex opere operato facta sit, vel an solum circumcisio fuerit ad hoc conditio ? ab hac quæstione S. P. abstrahit.

Ad 2um. N. Assumpt. Mens S. Aug. ex ejus scopo intelligitur. Donatistæ contendebant, nihil olim profuisse parvulis circumcisionem, neque nunc iisdem prodesse Baptismum, eo quod peccati remissio soli actuali fidei deberet tribui. Pelagiani vero originale negabant omnino : contra priores contendit AUGUSTINUS, circumcisionem profuisse parvulis, etsi fidem elicere non possent, eo quod ipsis Deus originale remitteret, vi scilicet promissionis suæ, qua illud remittere decrevit, posito hoc ritu, ceu signo protestativo fidei in Christum venturum a parentibus, aliisve : contra Pelagianos probat existentiam peccati originalis ex circumcisionis remedio : utrumque vere, etsi circumcisio non esset causa gratiæ deletivæ originalis, sed solum se haberet ut conditio, sine qua non vellet Deus originale remittere. Quod vero Aug. circumcisioni vim vere causativam gratiæ non tribuat, liquet ex ejusdem epist. 82. ad Hieron. n. 8. et 9. qua diserte docet, nec circumcisionem, nec alia veteris Legis sacramenta ullum justificare potuisse. Et ex Quæst. 25. in Libr. Numeror., ubi de antiquis sacramentis universim pronuntiat : *Si per se attendantur, nullo pacto possunt mederi, e quibus perspicuis Aug. sententiis aliis minus claris accersenda lux est.*

61. Obj. III. EX RATIONE. 1°. Saltem circumcisio dici potest movisse ut conditio Deum ad conferendam gratiam ; ergo adhuc dici potest fuisse causa moralis gratiæ.

2°. Sicut nunc movetur Deus ad conferendam per sacramenta gratiam ex meritis Christi jam positis, ita movebatur olim ex iisdem ponendis ; ergo sacramenta vetera Deum ad conferendam gratiam modo movebant eodem, quo nostra.

3°. Sacramenta antiqua erant promissiones, quibus Deus promiserat venturum Christum, et dandam a se gratiam ob ejusdem Christi venturi merita, ut ait S. Aug. in locis variis, et Apostolus ad Hebr. 8. et 11., sacramenta illa *re-promissiones* ideo vocans, quod Deus per illa promissionem de Messia mittendo renovavit : atqui promissio causa moralis rei promissæ est ; promittentem enim ad præstandum promissum movet ; ergo.

Ad 1um. R. N. Ant. Duplex datur conditio ; alia est pura, quæ et purus

terminus dicitur, quam respicit volitio faciendi aliquid, quin ab illa moveatur ullo modo. Ita si quis dicat, si sonuerit hora, ambulabo, non movetur ad ambulandum horologii sonitu, sed e. g. sanitate; unde hæc, similesque puræ conditiones sunt, vel puri termini, seque habent in genere morali, velut in genere physico applicatio causæ. Alia est non pura, quæ videlicet simul causæ moralis munere fungitur, ac ratione bonitatis et æstimabilitatis suæ habet movendi virtutem; ut, si quis dicat: si sanitatem consequar, ad locum sacrum peregrinabor: si dominus imperaverit, faciam; hic enim ad ita operandum illinc movet sanitatis bonitas, inde voluntas domini. Circumcisio autem ad summum conditio sine qua non, et primi generis fuit, nullam in se ipsa movendi vim habens.

Ad 2um. R. D. Ant. Ita movebatur olim meritorum Christi præcise intuitu *T.* ex parte et intuitu actionum sacramentalium *N.* Hæ enim non erant actiones moraliter Christi propriæ, vel ipsius Dei, ut ex hæcenus dictis constat.

Ad 3um. R. 1°. N. min. Neque enim promissio præcise causa rei promissæ est, aut promittentem movere debet ad præstandum, quod promisit, cum ad hoc moveri possit, atque etiam, præsertim Deus, moveatur a fidelitate.

R. 2°. D. M. Erant promissiones conferendæ gratiæ, tanquam signa hujus speculativa; vel erant repromissiones representative tales *C.* tanquam signa illius practica, ac promissiones formales *N.* Sacramenta vetera promissiones divinas de mittendo Messia, ejusque lege et gratia representabant tantum; unde ut earum promissionum signa rememorativa dicebantur promissiones simpliciter, eo fere modo, quo imago Cæsaris dicitur Cæsar, et chirographum a Jurisconsultis appellatur obligatio, etsi obligationis contractæ merum signum sit.

62. *Dico II.* Remedium Legis naturæ non nisi merita conditio erat, qua posita, Deus solus vi promissionis suæ et intuitu meritorum Christi conferbat parvulis gratiam deletivam peccati originalis, citra recipientis et ministrantis meritum, ac proinde ne quidem ex opere operantis hoc remedium parvulis gratiam contulit.

Prob. Imprimis enim non vi operis ab infante elicti, hic enim operis meritorii plane incapax est. Deinde nec vi operis elicti a ministrante, cum is sæpe esse in statu peccati mortalis potuerit, quo casu opus ab eo elicitum præter contritionis actum perfectæ, vel dilectionis Dei super omnia ne quidem fuisset gratiæ meritorium de congruo; sicque perdifficilis fuisset hujus remedii infantibus applicatio. Hinc et est, quod Christus sacramentorum suorum vim a ministri pendere merito, vel probitate noluerit.

Dixi vero: *parvulis*; verosimilius enim videntur adulti non hoc remedio, sed contritione perfecta justificati fuisse. Quod inde colligitur, quia tota ratio, cur remedio illo infantes justificatos dicamus, est, ne illi secus videantur destituti fuisse omni salutis medio; at hæc ratio in adultis cessat, cum hi per actus proprios contritionis perfectæ, vel charitatis se ad obtinendam gratiam possent ipsi disponere.

63. *Dico III.* Etiam circumcisio ad summum conditio fuit, quam Deus poni volebat ad hoc, ut gratiam peccati originalis deletivam ipse parvulis masculis conferret.

Prob. Primario enim instituta fuit, ut esset signum fœderis Deum inter et Abrahamum, ejusque posteritatem, et ad discernendam Abrahæ progeniem, ex qua scilicet nasciturus esset Christus Gen. 17. juxta dicta in Concl. 1^a. Quod et Apostolus confirmat ad Rom. 3., ubi circumcisionem commendaturus, eam profuisse inquit *multum per omnem modum*; sed primum quia credita sunt illis eloquia Dei, juxta pactum scilicet Dei cum Abrahamo. Nec plus de circumcisione tota in Scriptura reperitur. Respectu parvulorum igitur ad summum par fuit conditio, sicut remedium Legis naturæ, ut posito hoc circumcisionis ritu cum signo aliquo protestativo fidei in Deum et venturum Christum, infanti a parentibus aliisve applicato, Deus conferret gratiam remissivam peccati originalis, infallibiliter tamen vi promissionis suæ gratuite, et meritorum Christi intuitu conferendi parvulis gratiam, hoc ritu circumcisionis posito cum aliquo actu protestativo fidei. Et vero tantum saltem deferendum videtur SS. Patribus, AUGUSTINO, et post hunc florentibus BERNARDO, RUPERTO, aliisque apud SUAREZ loc. cit. sect. 2. dum circumcisioni vim justificandi videntur tribuere; nimirum quo modo vulgariter alias conditioni ipsi solemus tribuere effectum, qui causæ suæ proprius est, quando causa in productione effectus alligata est conditioni sine qua non, sive quod causa se huic conditioni alligavit liberaliter et sponte, uti in præsentem Deus, sive alligata sit aliunde. Itaque conciliari possunt Patres AUGUSTINO posteriores cum antiquioribus, qui plerique alium effectum circumcisionis non agnoscunt, quam illum Gen. 17. et ad Rom. 3.

Dixi 1°. *parvulis*; nam et in Lege scripta adultis necessariam fuisse contritionem, sicut in Lege naturæ, plurimorum est sententia, et spectata S. Scriptura, item auctoritate priorum Ecclesiæ Patrum, JUSTINI Dial. cum Tryphone, n. 23. IRENEI L. 4. c. 16. n. 1. et 2. EPIPHANII hæres. 8. (opp. t. 1. p. 19. C. D.), CHRYSOSTOMI homil. 27. in Genes. (opp. t. 1. p. 258. C. D.), AMBROSII epist. 72. nunc 74. n. 4. (opp. t. 2. part. 1^a. p. 1081.) aliorumque verosimilior.

Dixi 2°. *parvulis masculis*; lex enim circumcisionis feminas non obligabat; quapropter in Lege scripta contra originalem noxam remedio Legis naturæ fruebantur. *Nam quod genus muliebre circumcisionem accipere non potest*, verba sunt JUSTINI loc. cit., *id argumento est in signum datam esse, non ut opus justitiæ. Sic enim Deus mulieres fecit, ut quæ justitiæ.... spectant, ea pariter ipsæ quoque omnia observare possent.*

ARTICULUS IV.

QUID SIT GRATIA SACRAMENTALIS?

64. *Præmitto.* Sacramenta novæ Legis singulis obicem non ponentibus conferre gratiam sanctificantem, constat ex hæcenus disputatis, ut proinde illa sit communis quidam effectus sacramentorum. Sicut vero cum gratia sanctificante, quæ confertur ex opere operantis, velut vi contritionis perfectæ infunduntur simul supernaturales virtutum tum theologiarum, tum moralium habitus; ita etiam docente TRID. Sess. 6. c. 7., quando confertur gratia ex opere operato sacramenti, iidem simul infunduntur habitus, quo-

niam, qui dat formam, etiam proprietates ad illam consequentes dat; habitus vero illi se ad gratiam sanctificantem instar proprietatum habent. Gratia tamen cum hisce habitibus non est unicus et omnis sacramentorum effectus; sed quodlibet sacramentum effectum specialem habet, sibi ac tali præcise proprium. Inde hic inquiritur, quis ille singularis effectus sit; an in habitu aliquo distincto consistat, ad eos actus ordinato, ad quos exercendos sacramentum ordinatum est, qui in Baptismo dicatur regenerativus, in Confirmatione roborativus, in Eucharistia nutritivus, ut voluerunt antiquiorum aliqui? Vel an in specialibus, et pro diversitate finis sacramenti diversis auxiliis gratiæ excitantis, ut communiter sentiunt Doctores alii? Ad quam controversiam paucis

65. *Dico I.* Singula sacramenta præter gratiam sanctificantem specialia conferunt auxilia gratiæ, sive gratias excitantes peculiare, diversas pro diversitate finis, ad quem obtinendum singula sacramenta instituta sunt. Ita communis cum Doctore Angelico 3. p. q. 62. a. 2. in 0.

Ac ratio est, quia quodvis sacramentum ad finem peculiarem ordinatur, ut ait TERTUL. L. de Resurrect. carn. c. 8. *Caro abluitur, ut anima emaculetur; caro ungitur, ut anima consecretur; caro signatur, ut et anima muniatur; caro manus impositione adumbratur, ut et anima spiritu illuminetur; caro corpore et sanguine Christi vescitur, ut et anima de Deo saginetur.* Vel ut rectius EUGEN. IV. in Decr. union. pro Armenis: *Per Baptismum spiritualiter renascimur: per Confirmationem augemur in gratia, et roboramur in fide: renati autem et roborati nutrimur divina Eucharistiæ alimonia, etc.* Vid. init. Ad fines vero hosce varios et adeo distinctos assequendos necessaria quoque est sacramentalis gratia propria et peculiaris; effectus enim sacramenti induit rationem medii ad fixum a Deo sacramenti finem assequendum. Et vero nisi effectus ille diversus, distinctusque esset, non apparet, unde alias differrent sacramenta, nisi solo externo ritu: nec alterum altero esset majoris necessitatis, ac reliqua, præter unum, essent superflua.

66. *Dico II.* Gratia sacramentalis habitualis non differt entitative et intrinsece a non sacramentali; multo minus dicitur habitus speciales a gratia sanctificante communi, et virtutibus cum hac infundi solitis realiter distinctos.

Ratio 1^æ. part. est, quia illa non differunt substantialiter ac entitative, quæ ex prædicatis suis intrinsicis non habent vim, vel exigentiam diversam: sed talem vim et exigentiam diversam non habet gratia sacramentalis habitualis; omnis enim gratia sanctificans ex prædicatis suis intrinsicis habet hoc 1°. ut sit participatio nature divinæ, scilicet ethica; 2°. destructiva peccati mortalis; 3°. reddens hominem Deo gratum, filium Dei adoptivum; 4°. conferens jus ad gloriam; sitque radix omnium virtutum et habituum supernaturalium: sed eadem citra controversiam præstat ex prædicatis suis intrinsicis, exigitque gratia sanctificans sacramentalis; neque plus, ut constabit solutione objectionum.

Ratio 2^æ. part. est, quod hic habitus, vel qualitas permanens asseratur sine ulla necessitate. Vel enim foret necessarius ad sanctificandum, vel operandum. Non 1um. id enim præstat gratia sanctificans communis; non

2um. quia non est assignabilis actus ullus supernaturalis in ulla materia, qui non posset produci ab aliquo eorum habitu, qui solent cum gratia sanctificante infundi. Deinde actus a tali habitu elicited non distingueretur specie ab actibus aliarum virtutum infusarum; igitur neque necessaria est causa specie distincta.

67. Gratia igitur sacramentalis a non sacramentali non nisi accidentaliter, extrinsece et denominative differt, estque ipsa gratia habitualis connotans dicta auxilia gratiæ excitantis, ad quæ suo tempore conferenda sacramentum ex institutione divina dat quoddam jus suscipienti, quod sibi conjunctum habet gratia sacramentalis. Sic in Baptismo præter gratiam habituales regenerativam jus actu confertur ad auxilia specialia tempore opportuno conferenda ad servandam divinam legem, cujus quædam professio est Baptismus, tum ad suscipienda digne sacramenta alia, quorum Baptismus janua est. In Confirmatione præter augmentum gratiæ sanctificantis datur jus ad auxilia specialia ad profitendam fortiter et constanter fidem, cujus professio finis est Confirmationis. In Eucharistia speciales dantur gratiæ ad exercendos charitatis actus, quibus anima nutritur spiritualiter; quæ nutritio charitatis est proprius Eucharistiæ finis. In Pœnitentia conferuntur gratiæ ad detestanda efficacius peccata, pro commissis satisfaciendum plenius, vitandaque facilius futura. In Extrema Unctione conferuntur auxilia, quibus roboretur homo ad superandum languorem ex ægrotudine corporis oriri solitum, resistendum dæmoni, erigendamque in spem, firmamque fiduciam de divina misericordia. In sacramento Ordinis conceduntur gratiæ ad cujusque Ordinis ministerio rite fungendum. In Matrimonio demum ad vivendum convenienter statui caste, servandam conjugalem fidem, fovendum amorem mutuum, pie ac christiane educandas proles.

Nec aliam differentiam gratiæ sacramentalis a non sacramentali agnoscere videtur Doctor Angelicus, dum 3. p. q. 72. a. 7. ad 3. de Confirmatione ita inquit: *Per hoc sacramentum non confertur aliqua alia gratia, quam per Baptismum, sed quæ prius inerat, augetur.* Et ibid. q. 62. a. 3. in 0. *Gratia sacramentalis addit supra gratiam communiter acceptam quoddam auxilium divinum.* Proinde dum eodem articulo ad 3. ait, gratiam sacramentalem habere se ad gratiam communiter dictam, sicut ratio speciei ad genus, paritatem in eo posuit, quod, sicut species superaddit aliquid generi, ita et gratia sacramentalis superaddat aliquid gratiæ communiter dictæ; non in hoc, quod sicut species superaddit prædicatum essenziale intrinsecum, sic quoque gratia sacramentalis superaddat vim et exigentiam intrinsecam, quam non habeat gratia habitualis ut sic.

68. *Dices 1°.* Omnis gratia habitualis ab intrinseco habitus virtutum per se infusos exigit; ergo et simul exigit gratias ad actus virtutum illarum exercendos; ergo, nisi aliunde differre dicantur gratia sacramentalis et non sacramentalis, nulla plane inter utramque erit differentia. Deinde gratia Baptismi e. g. etiam exigit auxilia gratiæ ad constantem professionem fidei, sicut gratia Confirmationis, quia ad observantiam legis Christianæ constans fidei professio præprimis pertinet.

R. D. Ant. Omnis gratia habitualis exigit auxilia ita copiosa, ut gratia

sacramentalis *N.* non ita copiosa *C.* Pariter gratia Baptismi equidem gratias excitantes ad fidei professionem exigit; at non ita speciales et copiosas, quam gratia Confirmationis. Scilicet quævis gratia sanctificans tantum indeterminate quædam auxilia in tempore opportuno exigit; determinatam vero connexionem ad auxilia specialia, copiosa, ac certo conferenda sola sacramentalis gratia habet, idque ab extrinseco tantum, sive institutione Christi et libera voluntate Dei.

69. *Dices* 2°. Gratia sacramenti unius, ut Baptismi, exigit, habetque annexas gratias actuales specie distinctas ab iis, quas habet alterius sacramenti gratia; ergo et gratia sacramentalis differre debet intrinsece ab altera. Item, gratia Baptismi remissiva est omnis culpæ et pœnæ, etiam temporalis; non gratia Pœnitentiæ, quæ stat cum pœna temporali.

R. D. Ant. Exigit illas gratias ratione sui *N.* ratione sacramenti *C.* Exigit quidem gratia sacramentalis speciales gratias actuales; hæc vero exigentia non est perfectio quædam ipsi entitati gratiæ sacramentalis intrinseca, sed fundatur in sola institutione sacramenti ad hunc specialem effectum a Deo ordinati; gratia enim habitualis secundum se non nisi generatim ac indeterminate confert jus ad gratias actuales; quod igitur gratia sacramentalis exigere dicatur gratias actuales speciales, non a sua entitate habet, sed institutione sacramenti et ordinatione divina; ex qua etiam sola provenit, quod gratia baptismalis qua talis reduplicative (nam quæ talis ac secundum se stare potest cum reatu pœnæ temporalis), etiam reatum pœnæ temporalis tollat; secus ac gratia in Pœnitentia, quia videlicet in solo Baptismo ad hunc effectum Christus applicavit sua merita.

70. *Dices* 3°. Characteres sacramentorum entitative distinguuntur; ergo et gratiæ; cum hæc proprii sint sacramentorum effectus, sicut characteres.

R. C. Ant. N. Cons. Disparitas est, quod, etsi characteres sacramentorum effectus sint, ipsi tamen ordinantur ad diversos iterum fines *ut suos* sibi que proprios; gratiæ autem ordinantur quidem et ipsæ ad effectus diversos, at non *ut suos*, sed sacramenti.

ARTICULUS V.

QUAM GRATIAM CAUSENT SACRAMENTA NOVÆ LEGIS? PRÆSERTIM AN SACRAMENTA VIVORUM POSSINT CAUSARE GRATIAM PRIMAM PER ACCIDENS?

71. *Præmitto.* Prima gratia dicitur, quæ ante se nullam aliam in subjecto, cui infunditur, supponit, ut dum peccator justificatur. Gratia secunda dicitur, quæ subjecto in gratia constituto advenit, sicque gratiam præexistentem auget, sic, ut non sint diversæ gratiæ, sed ejusdem gratiæ gradus diversi. Sacramenta mortuorum per se primo et directe instituta esse ad causandam gratiam primam certum est, uti pariter sacramenta vivorum ex prima et directa institutione causare gratiam secundam: priora enim, ut Baptismus et Pœnitentia, ad delendum mortale, sicque causandam vitam spiritualem animæ ordinata sunt; quin inde mortuorum dicuntur, quia subjectum per peccatum mortuum, privatumque spirituali vita gratiæ supponunt: poste-

riora vero peccatum jam deletum supponunt, subjectumque jam vivere vita gratiæ spirituali, sed et præterea satis convenit inter Doctores, et ut certum habetur, sacramenta mortuorum posse per accidens gratiam secundam producere, eamque sæpe causare actu, ut, si is, qui ea accipit, jam esset justificationis gratiam consecutus ope contritionis perfectæ, quia omnia sacramenta conferunt suscipientibus gratiam non ponentibus obicem. Hinc igitur

Præcipua et sola controversia de sacramentis vivorum remanet, possintne illa per accidens pariter causare gratiam primam? Variis enim modis evenire potest, ut quis constitutus in peccato mortali recipiat sacramentum vivorum, sed bona fide, ut 1°. si invincibiliter ignoret, se esse in statu peccati mortalis; 2°. etsi quidem peccati gravis conscientiam habeat, sed invincibiliter existimet, se perfecte contritum, rite confessum, debite absolutum, cum non sit; 3°. si mentis infirmitate præventus non possit procurare statum gratiæ, et tamen interea extreme inungatur; 4°. si invincibiliter putet, ad sacramenti perceptionem non requiri dispositionem aliam, quam attritionem. In his igitur casibus quæritur: an, si quis cum sola attritione supernaturali, bona tamen fide suscipit sacramentum vivorum, per hoc obtineat gratiam primam, remissivam peccatorum?

72. *Dico.* Sacramenta vivorum per accidens causare possunt gratiam primam. Ita probabilior, usuque Auctorum longe receptor sententia, quos ex omni classe præcipuos refert, et sequitur SUAREZ; tum divinæ bonitati, hominumque conditioni, pro quibus sacramenta instituta sunt, plurimum consona.

Prob. I. De EXTREMA UNCTIONE, de qua Jac. 5. 15. absolute dicitur: *Et si in peccatis fuerit, remittentur ei.* Cui concordat hujus sacramenti forma: *Indulgeat tibi Dominus, quidquid e. g. per visum deliquisti;* et TRID. Sess. 14. c. 2. se ad S. Jacobi verba referens, docensque, iis explicari rem, seu effectum hujus sacramenti: *Res etenim hæc gratia est Spiritus sancti, cujus unctio delicta, si qua sunt adhuc expianda, ac peccati reliquias abstergit.*

Neque dici potest, singula illa intelligi posse 1°. de sola venialium remissione; vel 2°. de mortalium etiam, sed quoad reatum solum residuæ temporalis pœnæ; vel 3°. etiam de remissione mortalium quoad culpam, sed mediate; quatenus scilicet per Extremam Unctionem impetrantur actuales gratiæ ad perfectæ contritionis eliciendum actum. Nam 1°. relati textus indefinite loquuntur sine facto discrimine peccata mortalia inter et venialia. 2°. Etsi in Scriptura sacra vox *peccatum* sumatur metonymice pro pœna; per remissionem tamen peccatorum principaliter remissio culpæ intelligitur, ut ex absolutione sacramentali patet, et Joan. 20. *Quorum remisistis peccata, remittuntur eis.* 3°. Postremum minime subsistit; gratiam enim, quam sacramenta dicuntur conferre, semper ex opere operato, immediate causant; sed hic ipsi sacramento remissio peccatorum tribuitur, nec solum venialium; ergo et gratiam mortalium remissivam per se ipsum producet. Inde et quoad hoc sacramentum cum S. THOMA ita nunc docet sententia communissima.

73. *Prob. II. De EUCHARISTIA* ex SS. Patribus, juxta quos, apud SUAREZ in